

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТЮБЕШИУ

Къабарты-Малкъарда жашау журтла-коммунальнй мюлкню жангыча къурауну амаллары сюзюлгендиле

Тюнене КъМР-ни Правительствосуну юйюнде Юрий Коков Россей Федерацияны къурулуш эмда ЖКХ министрени орунбасары Андрей Чибис бла тубешгенди. Федерал къуллукъчу республикагъа жумуш бла келген эди.

27-28-чи августда Нальчикде «ЖКХ 2015» деген Шимал-Кавказ форум баргъанды. Андрей Чибис аны къуралгъанына бийик багъа бергенди, анга жамаут уллу эс бурганын да белгилегенди. Тубешуно кезиунде Къабарты-Малкъарда жашау журтла-коммунальнй мюлкню объектлерин жангыртууну амаллары сюзюлгендиле. «Ол бизге артыкъда магъаналы борчду, нек дегенде бу бөлүмде баш фондланы асламысы бек тозурагъандыла», - деп чертгенди Юрий Коков.

«Республиканы оночулары инвестициялагъа тап онгла къурау ючюн къоларындан келгенлерин аймагъанларын биз керебиз», - деп белгилегенди Андрей Чибис. - Кеп зат этилгенди. Жашау журтла-коммунальнй мюлкге «типсюз тешик» деп айтмай, жумушланы тынгылы тамаглагъан бөлүмге санарча этер ючюн битеу онгла бардыла. Ол бизни барыбызны да борчубузду, Къабарты-Малкъарда аны толтурургъа кючюбюз жетерикди.

Россейни Къурулуш эмда ЖКХ мини-

стерствосуну болушлугъу бла республиканы ара шахарында ичер суу бла жалчтыучу эмда кир суула тегюлюучу ара системала ишлеу эмда жангыртуу жаны бла инвестиция проект жарашдырылгъанды. Анга кере, ол ишлеге 3,9 миллиард сом къоратыллыкды. Форумда Россей Федерацияны Къурулуш эмда ЖКХ министрствосуну, Къабарты-Малкъар Республиканы эмда «Мортон» къырал корпорацияны араларында юч жанлы Инвестицияны меморандумгъа къол салынганды.

Юрий Коков федерал министерствону башчыларына къыралны бла энчи иелени араларында бирге ишлеуно чеклеринде жашауда бардырылгъан проектге себеплик этгенлери ючюн жюрек ыразылыгъын билдиргенди.

Тубешуиге Россей Федерацияны Федерал Жыйылыууну Къырал Думасыны депутаты Александр Сидякин да къатышханды.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну
пресс-службасы.

Форум

Къырал-энчи иели нёгерликни аямай айнытыу - жетишимни ышангылы себеби

Тюнене Нальчикде Правительствону юйюнде Къабарты-Малкъарны бла «Мортон» компанияланы къаууму бла бирге ишлеуно юсюнден келишимге къол салынганды. Ол «ЖКХ-2015. Шимал-Кавказ федерал округ» деген форумну чеклеринде этилгенди.

Документни къабыл кёрюден алгъа уа «Россейни жашау журтла -коммунальнй мюлкю: къырал-энчи иели партнёрлукъну айнытыуу жангы амалла» деген темагъа пленар жыйылыу болгъанды. Аны РФ-ни къурулуш эм ЖКХ министрени орунбасары Андрей Чибис бардыргъанды. Анга КъМР-ни Правительствосуну башчысы Мусукланы Алий,

КъМР-ни Парламентини спикерни Татьяна Егорова да къатышхандыла. Кенгешге Шимал-Кавказ федерал округну къурулуш, коммунальнй мюлк, тарифле жаны бла жууаплы къуллукъчулары да чакъырылгъандыла.

Аны ача, Андрей Чибис Къабарты-Малкъарда форумну къонакларына жарыкъ тубегенлери ючюн ыразылыгъын билдиргенди. Ол

коммунальнй жумушланы качествен итилендируно мадарларыны арасында къырал-энчи иели партнёрлукъну айнытыуу магъанасыны юсюнден айтханды. Бу сфераны болумун тапландырыгъа казаны ахчасы жетиширик туюлдо, аны ючюн а инвестицияланы кёбейтирге тийишлиди, деп чертгенди. «Бююнлюкде бизнесменле ЖКХ фидалы отрасле болгъанын, тюзлюк бла ишлеген, битеу жумушланы бийик даражада толтургъан хайыр аллыгъын ангълагъандыла», - дегенди ол.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Хазырланыу

Туменланы Альберт Алан Жубан бла сермеширкиди

Бизни айтхылы жерлешибиз Туменланы Альберт («Эйнштейн») 3-чю октябрде Америкада Хьюстон шахарда «UFC-192» деген даражалы туююшде

бироз жумушатханды. Болсада бусагъатда жаш эришулеге кючюн аямай хазырланады. Не да этил, бу жол да хорлауно тежейди кесине. «Муратыбыз - ке-

бу къыралда жашагъан сынаулу спортчу Алан Жубан «Brahma» бла тубеширкиди.

«Бастион» клубну таматасы Туменланы Хусейин билдиргенге кере, июнь айда Альберт Мексикада Гектор Урбин бла сермеширге керек эди. Алай ол кесин ачитханы бла байламлы турнирге къатышалмагъанды. Ол шарт спортчуну

лир заманда MMA-де эм кючлюге бла сермешге чыгъаргъады», - дейди Тумен улу.

Бююнлюкде Альберт UFC-ни чеклеринде төрт тубешуиге къатышханды, жангыз да биринде очкола бла хорлатханды. Биз Альбертге хорлам, уллу жетишим тежейбиз!

Бизни корр.

Къырал-энчи иели нёзерликни аямай айнытыу - жетишимни ышангылы себеби

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Аны айтханына кёре, отрасльны айнытыуға 4 триллион сом кьоратырға белгиленеди. Алай мюлкно тийишли даражада тутар ючюн а, хар жылдан да бек аздан 500 миллиард сом инвестиция керекди.

Сферада болумну тапландырыр ючюн а, тарифлени узакъ болжаллы планларын жарашдырғыға тийишлиди. Ол а кьоранчланы тюз тохташдырғыға болушуркыду, деп докладчы жыйылганланы тарифлени санауну амалы бла шагьрей этгенди. «Алай муратларыбыз толур ючюн а, коммунальный тёлеуени замандында эм толусунлай жьыргға керекди», - деп кьошханды.

Андрей Владимирович жашау журтла-коммунальный сфераны айнытыуда энчи компанияланы магьаналарыны юсюнден да айтханды. Ал кезиуде инфраструктура проектке энчи иеле жаланда уллу шахарлада кьошулган эселе, бюгонлюкде уа ол иш халкы аз санлы шахарлада да бардырылады. Сёз ючюн, Волгоградда ол жаны бла бир неча келишим этилгенди.

Алай предприниматель ЖКХ-ға келирин сую эсек, анга онгла кьурарге тийишлиди. Федерал арада ол жаны бла бир неча келишим этилгенди. Сёз ючюн, аллай проектини бардырган компания банкдан кредит алган эсе, аны процентлери азайтылады. Андан сора да, кьырал-энчи иели партнёрлукну болушурға бла толтурулган инфраструктура проектлени жашауда бардырганлагға кьоранчларыны бир кесеги федерал бюджетден арха кьайтарыллыкды. Ол жаны бла документлеге сентябрьде кьол салынырыкды, - дегенди ол.

Сёз хайыр келтирмеген, банкрот халға жетген муниципал унитар предпринималаны ишлерини юслеринден да барганды. Ала мындан ары да кьырал-энчи иели партнёрлук келишимлени

чеклеринде ишлерге боллукьдула.

Андрей Чибис Кьабарты-Малкьарны бу жаны бла сынауу уллу болганын белгилегенди. Ол Нальчикни суу бла жалчытыу жаны бла инвестиция проектни юлгюге келтиргенди. Шёндю уа аны жашауда бардырғыға хазырлануу ишле тамамланадыла.

Сёзюно ахырында ол кьырал-энчи иели партнёрлукну айнытыуға себеплик этерик законла кьабыл кёрулгенлерин чертгенди. «Жаланда аланы толтурурға, ишлерге керекди ансы. Биз а регионлагға болушурға, консультациала тамамларға хазырбыз. ЖКХ – ол уллу рынокду. Анга инвестицияланы келтирип, биз ишчи жерле кьурайбыз, жангы технологияланы синдирибиз, адамланы излемлерин жалчытабыз», - дегенди ол.

Ызы бла Мусукланы Алий сёлешгенди. Ол жашау журтла-коммунальный мюлкно аягы юсюне этиу артыкды

магьаналы болганын чертгенди. «Бу сферада модернизацияға 23 миллиард сом керекди, ол санда санда суу бла жалчытыуға эмда хайырланылган сууну тазаларға 6-шар миллиард, адамланы жылыу бла жалчытыуға уа 11 миллиард. Алай республиканы казасында быллай бир ахча жокьду», - дегенди.

Мусук улуну айтханына кёре, алгьаракьлада КьМР-ни Башчысыны тилеги бла РФ-ни Кьурулуш министрствосунда кенгеш болганды. Анда Нальчик шахарда жашаганланы ичер суу бла жалчытыуу проблемасы сюзюлген эди. Андан сора уа бу проектни жашауда бардырыкь компания табылганды - «Мортон».

Премьер-министр инфраструктура проектлени магьаналылыкларын чертип, республикада кьырал-энчи иели партнёрлукну айнытыу жаны бла мадарла толтурулганларын чертгенди. Ол санда хар районда да суу бла жалчытыу

схемала жарашдырылгандыла, сфераны саулай айнытыу жаны бла комплекс программа да барды.

Кенгешде РФ-ни Кьырал Думасыны Жашау журтла бла байламлы политика эм жашау журтла-коммунальный мюлк жаны бла комитетини башчысыны орунбасары Александр Сидякин да сёлешгенди. Ол тыш кьыраллада властыны бла бизнесни араларында байламлыкьланы хайырындан тамамланган инфраструктура проектлени юслеринден айтханды. «Биз да бу сфераны тапландырырға излей эсек, партнёрлукдан башха онгьарыбыз жокьдула», - дегенди.

Тюбешиуге «Мортон» корпорацияны генеральный директору Владимир Павлов да кьатышханды. Аны айтханына кёре, Нальчикде жашаганланы суу бла жалчытыу проектни жашауда бардырғыға кьоратылган ахча 15 жылдан кьайтарыллыкды. Аны чеклеринде уа эски быргьыланы алышндырырғыға, ичер суу сакьланган жерни тапландырырғыға, башха магьаналы жумушланы толтурурға белгиленеди.

Жыйылыуда СКФО-ну республикаларында ЖКХ жаны бла министрле да сёлешип, партнёрлукну айнытыуда болган жетишимлени, бу ишни тамамында уа тюбеген чьырмауаны юслеринден айтхандыла.

Ызы бла келишим кьабыл кёрулгенди. Анга Мусукланы Алий бла Владимир Павлов кьол салгандыла.

Ахырында Андрей Чибис предпринимательле Шимал Кавказда ишлерге, мында инвестиция проектлени жашауда бардырырғыға хазыр болганларын чертгенди. «Алай алаға онгла берирге керекди. Бюгон кьабыл кёрулген документ а, башха субъектке юлгю болуп, аланы да ишлерин тирилтирге кёллендирир деп ышанама», - деп кьошханды ол.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Конференция

Тамамланганын тинтгендиле, алгьа барыргьа аллангандыла

Хар жангы окьуу жылны аллында устазланы тёрели конференциялары болады. Мында билим берууде жетишимлени эм келир заманда тамамларға керек соруулары юсюнден айтылады. Эм иги устазланы да белгилемей кьоймайдыла.

Чегем районда жыйылыу бу жол кёрмочден башланганды. Анда муниципалитетде билим беруу учрежденияланы эм сабий садланы окьуучулары, устазлары да кьаллай жетишимле болдурганларын кёрюрге эди.

Конференцияға Чегем районну администрациясыны башчысы Каншобий Ахохов, КьМР-ни Билим беруу, илму эм жаш тёллюню ишлери жаны бла министрствосуну келечиси Ирина Темрокова, жер-жерли Советни председатели Хасанш Одижев, профильни управленианы таматасы Жанна Арипшева эм башкала кьатышхандыла.

Жыйылыуу Лячинкьяны 2-чи номерли школуну окьуучулары жарыкь программалары бла ачхандыла. Ызы бла Каншоубий Ахохов администрацияны эм жер-жерли депутатланы атындан устазланы жангы окьуу жыл бла алгьышлагьанды. Хар заманда да уллу жетишимле болдурурларын сыйгенин чертгенди. Сабийни билимин ёсдюрюуде, кьылыгыын иги жанына тюрлендириуде да устаз магьаналы жерни алгьанын белгилегенди. «Бир кьырал экзаменни юсюнден айтханда да кьууаньрады. Быйыл окьуучулары арасында уллу баллагға аслам адам тийишли болганды. Республиканы тышында да бийик окьуу юйлеге киргендиле», - дегенди Ахохов.

Район администратцияны башчысы билим беруу учрежденияланы материал –

техника базаларын жангытырча кьаллай ишле бардырылганлары бла да шагьрей этип, келир заманда окьуучула бир тюрлю затдан кьыйналмазлыкьларын билдиргенди. Озгьан жылда кьаллай жетишимле болдурганларын эм быйыл не жумушла тамамланырыкьларыны юсюнден Жанна Арипшева айтханды.

КьМР-ни Билим беруу, илму эм жаш тёллюню ишлери жаны бла министрствосуну келечиси Ирина Темрокова Чегем районну билим беруу бёлюмю, ангылауу эсепле салып, аланы толтурурға итингени ючюн ыспас этгенди. Саулай ишлерине да уллу багьа бичгенди. Ол республикада социальны магьаналы кьырал программалагьа тийишли эс бурулганын белгилеп, сабий

садлагьа очердеylie азая барганын, окьуучулары 73,4 проценти хакьсыз китагла бла жалчытылынганлараны юслеринден да айтханды. Конференцияны чеклеринде окьуу учреждениланы таматалары, педагогла да сёлешгендиле.

Жыйылыуу ахырында устазланы сауьгалануу бла байламлы мероприятие этгенди. «РФ-ни Билим берууде сыйлы ишчиси» деген атха Звёздный элчи школуну директоруну орунбасары Биттирланы Халимат тийишли болганды. Кьалгьан устазла да министрствону, районну, билим беруу управленианы сыйлы грамоталары бла сауьгалангандыла.

КУРДАНЛАНЫ Сюлемен.

КЪЫЗЫНДЫРЫУ

Фермерлеге - 12 миллион сом

Озгьан жети айны ичинде Май районда ферма кьураганла эмда ююрлери бла малла тутаргьа суйгенлеге онеки миллион сомдан артыкь субсидия болушлукь этилгенди, деп билдиреди муниципалитетни пресс-службасындан.

Эл мюлкде урунганлагға, ол санда малчылыкь бла кюрешгенде, кьыралдан болушлукь конкурсда хорласала этиледи. Бюгонлюкде Май муниципал районда субсидияны онеки фермер эм ююрлери бла малла жаргьа кюрешген юеулен алгьандыла.

Биринчи грантла жылны аллында окьуна берилгендиле. Бюгонлюкде аны хайырын кёре башлагьанла да бардыла. Сёз ючюн, Александровская элден Аслан Тубеков субсидияны себебинден мал комплекси кьурулушун бошай турады. Котляревскоеден Анна Березина, конкурсда хорлап, проектине кёре кьанатыла бла кюреширге умтулду. Новоивановское элден Николай Теличко уа бюгонлюкде тауукьла тутарча мекьа хазырлап, кьанатыла да алып, жумуртхачылыкь бла кюреширкиди.

Бизни корп.

БРИФИНГ

Жарыкь байрамланы бир жукь да мудахландырмазча

КЪМР-де Ич ишле министерствода тюнене болган брифингге сёз 2015 жылны 1-чи эмда 2-чи сентябринде Къабарты-Малкъарны Къыраллыгыны кюнюн эмда Билимни кюнюн байрамлауну кезиунде къоркъуусулукьну жалчытыуну мадарларыны юсюнден барганды.

Ведомствону жамауат низамны жалчытыу жаны бла бёлюмюню таматасы Жаппулары Юрий билдиргеннге кёре, къууанчлы ишлени асламысы Нальчик шахарда боллукьдула. Хар замандача, 1-чи сентябрьде битеу окъуу юйледе Билимни кюнуне жораланнган линейкала бардырыллыкьдыла. Алагьа битеу да 121 минг адам къатышырыкьды.

Андан сора полицияны полковниги республиканы жеринде 536 билим беруу учреждение болгьанын, алагьа энчи эс бурлулгьун чертип айтханды. «Байрам

ладан да жюзюсю, казачествону келечилеринден да 115-си эмда жамауат организациядан да элли адам бёлюнгенди. Керек болса, дагыда 220 полициячы эмда 50 аскерчи къошулукьдула.

Ол эки датагьа жораланнган ишле башланьрдан бир кюн алгьа эмда ол кюнледе республиканы жеринде болгьан битеу билим берген учрежденияла, къууанчла бардырыллыкь жерле да тинтиликдиле эмда аланы полициячыла сакьларыкьдыла. Ала металлодетекторланы хайырларыкьдыла. Школланы,

саңда аманлыкь, экстремист ишлеге къошулургьа боллукьланы ачыкьлар эмда аланы жолларын кесер муратда профилактика органла бла бирге тинтиуле бардырыладыла. Школгьа бир тюрюлю сылтау бла хазырланылмаи къалгьан сабий ачыкьланса, аны юсюнден жержерли администрациялагьа билдириледи.

-Ангьлатыу ишге энчи магьана беребиз,-дегенди полицияны капитаны.- Кеслерини борчларын тийишлисича толтурмагьан ата-анала неда осуилукь этген адамланы юслеринден да район, шахар администрациялагьа билдиребиз. Анда алагьа эсгеруу этиледи, 500 сомдан башлап тазир салынады. Сёз ючюн, 2014 жылда онеки ата-анала тазир салыннганды. «Аллай болумгьа тюшмез ючюн, дагыда чертип айтургьа сьоме: сабийлеригизни школгьа тынгылы хазырлагьыз, бир тюрюлю чырмау бар эсе уа, окъуу юню администрациясына билдиргиз.

Ол айтханга кёре, сабийлени дерселеге баргьанлары бла къалгьанлары устазла бла бирге тинтиледи. Школлада ата-аналаны къатышыулары бла жыйылыла бардырыллыкьдыла. Сабийле бла билим берген учреждениелада, законнга бузукьлукь этген жашчыкьла, къычыкьла бла болжаллы халда тургьан

аралада да тобешиуле боллукьдула. Ушакьланы хазна къалмай барысы да сабийле женгил ангыларча оюн халда бардырыллыкьдыла. Алай бла уголовный эм административ жууаппылыкьны, таньмагьан адамла бла кесин къалай жюрютурге кереклисина, медицина, репаратланы юслеринден билдирилликди.

Дагыда ата-аналагьа тюрюлю-тюрюлю консультацияла къураллыкьдыла, ышаныулукьну телефону ишлерикди. Анга сёлешип, акьылбалыкь болмагьанла кеслерини сорууларын берип, алагьа жууап табаргьа боллукьдула. Бу акция 1-чи сентябрьден башлап 15-чисине дереи бардырыллыкьды.

-Акьылбалыкь болмагьан сабий кече, тогьуз сагьатдан сора орамлада кеси аллына айланьргьа керек тойюлдо деп ата-аналагьа дагыда эсгертурге сьоме. Сабийни ол замандан сора биринчи кере бёлюмге келтирселе, эсгертиу этиледи, экинчи кере административ жууагьа тартургьа эркин этиледи,-дегенди ол.

Полицияны капитаны профилактика ишле окъуу жылны узунуна дайым да бардырылып турлукьларын да айтханды. Тюбешиуну ахырында полициячыла журналистлени сорууларына жууаппа бергенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

кюнледе ич ишлени министри жамауат низамны сакьлау жаны бла энчи буйрукь этгенди эмда анга кёре УФСБ, МЧС-ни Баш управленийсы, Миграция службаны Управленийсы эмда МВД-ны Нальчикдеги линейный бёлюмю бла бирге ишлеуно юсюнден келишим этилгенди, энчи оператив штаб эмда ишчи къауум да къуралгьандыла,-дегенди.

Ол билдиргенича, жамауат низамны сакьлаугьа деп ич ишледе кулукь этген 1600 адам, 100 аскерчи, ЧОП-да уруннганладан да 130-су, халкь дружина-

башха окъуу юйлени къатларына жууукьда машиналары да тохтатыргьа эркинлик бериллик тойюлдо.

Полицияны участка уполномоченныйлерини эмда акьылбалыкь болмагьанланы ишлери жаны бла бёлюмю таматасы Оксана Еввасова уа ол кюнледе сабийлени бла жаш адамланы араларында осал ишле этилмез ючюн къаллай борчла белгиленгенлерини юсюнден билдиргенди.

Акьылбалыкь болмагьанланы араларында правогьа бузукьлукь этерге, ол

ТЕЛЕКОМПАНИЯ БЛА СЮДЛЕШИУ

Жангылыуму огьесе аман акьылмы?

Мырзаланы Солтанны жашы Муталиф 102 жыл болады. Ол Чегем ауузда Эл-Тюбюнде туугьанды. Бюгюнлюкде Яникойда жашайды.

Бу адам кёпню кёргенди, кёпню сынагьанды. Улуу Ата журт уруш башланганлай окьуна фронтха кетгенди. 42-чи Кьобан дивизияны 141-чи аты аскер полкунда къуллукь этгенди. Кьрым ючюн сөрмешлени кезиунде жесирге тюшгенди. Андан кьачханды. Эски Кьызылбай элде бугьунуп тургьан жеринде немисиле аны жангьдан тутхандыла. Бу жол Австриягьа Амштеттен шахаргьа аскер жесирлени лагерине жибергенди.

Совет аскерле азатлагьандан сора Муталиф экинчи Украин фронтда танк полкда къуллукь этгенди. Уруш бошальгьандан сора уа анга башха къазауатха кириширге тюшгенди. Ол 1945 жылда августда Узакь Востокда японлула бла сөрмешлеге къатышханды. Ата журт урушну 2-чи даражалы ордени, «За победу над Германией» эмда кёп башха майдала бла саугьаланнганды.

1944 жылда халкьы бла бирге кёчгюн-

чюлюкно сынагьанды. Артха къайтханда уа, Эл-Тюбюнде колхозда къойла кютгенди. Айыу бла да сөрмешгенди, аны хорлагьанды.

Муталифни юсюнден бизни газетибиз кёп кере жазгьанды. Быйыл а Москвада чыкьгьан «Прорез» журнал биринчи номеринде аны суратын да салып, статья чыгьаргьанды.

Айхай да, аллай адамгьа телевидение да эс бурмай къаллыкь тойюл эди. Алай бла, «Тайны мира с Анной Чапман» деген белгилеи программаны къурагьанла, Яникойгьа келип, анга тюбеп, ушакь этип, сьёмкала да бардырып кетедила. Эра 2014 жылда 28-чи мартда РЭН-ТВ телеканалда беруиуну ингриликде сагьат сегизде кёргюзтедиле, экинчи кюн эрттенликде да къатлайдыла.

Болсада не тукьумун, не атын, не атасыны атын, не районун, не элин тюз жазмагьандыла. КьМР-ни Бахсан районуну Атажукино элинде жашагьан Мирзоев Анатолий Нурсултанович деп танышдырдыла. Жангылыпмы огьесе аман акьыл бламы? Бар да сор. Ол терликге тэзалмай, Мырзаланы Муталиф 2014 жылда 28-чи мартда «Тайны мира с

Анной Чапман» деген программаны башчысына заказной письмо ийгенди. Анда ол беруиуну текстин тюрлендириллерин, тюзюн жазарларын излегенди. Алай андан анга бир тюрюлю жууап этилмедди.

Андан сора Мырза улу «Мейстрим» телекомпанияны сюдге береди. Аны даууна Москваны Замоскворецк районуну сюдюнэ 2015 жылда 21-чи июльда болгьан жыйылыуунда къарайдыла.

Судья Т.В.Акульшина сюзюуге Муталифни атындан келген келечини айтханларына тынгылап, берилген материаллагьа къарап, тинтип, «РЭН-ТВ-да 2014 жылда 28-чи мартда эмда 2014 жылда 29-чу мартда кёргюзюлген «Тайны мира с Анной Чапман» деген беруиде Мырзаланы Солтанны жашы Муталиф бла байламлы шартла терс кёргюзюлгенлерине женгдиргенди эмда «Мейстрим» телекомпания» ООО-гьа сценарийни текстин тюрлендирирге, Мырзаланы Солтанны жашы Муталиф таулу болгьанын, КьМР-ни Чегем районуну Яникой элинде жашагьанын тюз жазаргьа буюргьанды.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

Ырызлылыкь

Тап эм къоркъуусуз кёпюр

Алгьаракьлада Герпегежде ырхы келип, эл ичинде школга элген жангьиз кёпюрню бузгьан эди. Ол тынгылы ишленмеге ючюн табийгьатны кюнчюнден байлайгьа хата терк-терк жете туруучуду. Бу жолда адам, машина да юсю бла къоркъуусуз ётерча тойюл эди. Элчиле, болушну власть органлагьа билдирип, объектни тап халгьа келтирирча этерлерин тилеген эдиле.

Жамауатны жарсыуун биринчи районда «Единая Россия» партияны бёлюмю эшитгенди. Аны кетерирге Кьашхатаудан энчи предприниматель Мокьаланы Марат улуу себеplik этгенди. Кёпюрню жангыртуу иш Кьабарты-Малкъарны сыйлы къурулушчусу Герийланы Маратны башчылыгы бла бардырылгьанды. Объект къысха заманны ичинде бит-дрилгенди.

Элни жамауаты кёпюрню къурулушуна къыйын салгьанлары барына да жюрек ырызлыкьларын билдиреди.

Черек районда «Единая Россия» партияны бёлюмю.

Ишлери уа кертиси бла да тынч туююл эди. Тили билмеген сабийге айтханын аныгылагыр ючюн, ненча кере кыйтар болур эди сезюн устаз?! Болсада ала тезгендиле, акыртын, кюнден-кюннге, айдан-айгъа, жылдан-жылгъа таукел баргандыла билим беруиуну ныхытлы жолу бла алгъа.

да этиучо эди. Ол бизни орусча селеше билмеген бизни эсе ала болмаз эди, деп алай сунама.

Предметиден иги окъугъанланы махтаргъа кыызганмагъанды. Сёз ючюн, Черкесланы Аскербийге: «Сен математик болургъа туугъанса», -деучо эди. Жаш, керти да, ол айтханча, физматны ахшы белгилеге бошап, кеп жыл

жашагъан жаныуарла бла, жыртычламыдыла, буула, маралламыдыла, сарыуекле, жыланламыдыла - аланы бары бла да бизни танышдыргъан а Екатерина Сергеевна эди. Ёсюмлю, уллу санлы кыыз, аз эсленген сепкилчиклери бетини ариулугъун бузмай эдиле. Къуруда ышаргъанлай турур эди. Жарык кел-

Сарыгъа тартхан къалын чачын къолу бла дайым арха сылап тургъан адети бар эди. Ушакъ нёгерлерин къуандырыргъа бек суйгенди. Селешгенлерин биз, окъуучула, эшитмей эдик, алай, колгенлерине кёре, баям, анекдотла айта болур эди физик.

Педагог коллективни таматасы школну директору Альтов эди (атын унутханма). Къара костюмуну ёшюн хуржунчугъундан сагъатыны кюнюш сынжырчыгы энишге тагъылып. Жым- жым жылтырагъан башлы чуркуллары.

Сабийлени башларын «тинтген» тереси бар эди. Къотурлары болгъан жашчыкъланы бир къауумун Нальчикге врачлагъа къаратыргъа жибергени эсимдеди. Орус тилден 8-чи -9-чу классланы окъута эди. Юй бийчеси эм акъылбалык болмагъан эки жашчыгы бла Чеченланы Шахан-Герийни юйюнде фатарда жашагъанды.

Хар зат тап эди, тынч, ырахат, къуанчлы. Аны бузууну, огуруссуз, адамсызлыкъ политика жарашдырыла тургъанын биз кыйдан биллик эдик. Кеп да бармай уруш башланды. Устазла Ата журтубузуна фашист аскерден къорууларгъа кетдиле. Башхаланы квалдарларыны юслеринден мен билген жокъду, Григорий Арефьевични уа 1943 жылда Къашхатаугъа немислиле бла бирге келгени кergenме, обер-лейтенант чыны бла. Орамда аны бла бетден - бетге тюбешгенме, ол, айхай да, мени таныгъанды, танымай а сохтасын! Алай селешгенди. Ким болур эди ол? Сатхчымы, тасхачымы? Билмей къалдым.

Альтовну юсюнден аманга Чеченланы Шамил хапар айтхан эди. Ол билим беруиуну министри болуп ишленгенде, бир жол Майскийни школунда сунмай тургъанлай Альтовха жолугъуп къалганды. Ол Шахан-Герийни юйюнде фатарда тургъанын башында айтханбыз. Эки уллу кишини жиямукъларына къарап, кёллери толгъан устазланы да кез жашлары кыкыгъандыла...

КЪУЛБАЙЛАНЫ Алий.

Ыспас

Мени орус устазларым

Биз, малкъарлыла, ёмюрден ахыргъа дери да уллу орус халкыны аллында борчлу болгъаныбызны юсюнден бир керек жазганма, алай энтта да кыйтарып айтурга сюеме. Кыйсы элден, кыйсы шахардан келген болур эдиле ала, юйлерин-журтларын къоюп узакъ тау ауллагъа. Орусча бир сёз билмеген сабийчиклени бу аламат тилге юйретирге, аланы билимге, дуняа культурагъа кёллерин ачаргъа эди борчлары, ала ол кыйын жюкюно кёлтенгендиле.

Тёртючю классха дери мен битеу дуняа тауча селешген сунуп турганма. Жер башында кеп тюрлю миллет жашагъанын, аланы хар бирини кесини энчи тили болгъанын бизге устаз Надежда Фёдоровна аныгылап берди. «Мен а сизни орус тилге юйретиримке, аны билмей жарарык туююлду», -деген эди ол.

Бюгюн да кез аллымда турады аны сыфаты. Чыммакъ жыйрыгы бла, сарычач, субай санлы кыыз. Бир жылдан диктантын халатсыз жазып башлагъаным Надежда Фёдоровна мени кесимден эсе бек къуанганды эди. Аны кыйда асырагъанын билсем, сёзсюз, барып къабырына баш урлукъ эдим.

Школда баш предметледен бири, орус тилден сора, математика эди. Бу сагъатда алайды. Устазыбыз Николай Константинович. Жыл саны, баям, отуздан атлагъан болур эди. Ышарып бир да кёрмез эдигиз. Математика кыйын предмет болгъаны белгиледи. Кыйтарып-кыйтарып айтыучу эди дерсини аныгылагыр ючюн. Бир-бирледе ачыуланган

школда дерсле берип турганды. Манга уа: «Сен математикадан орталыкъ сохтаса», -деп, ючден ёрге белги салмагъанды.

Сергей Иванович – географидан устазыбыз. Бийик ёсюмлю арыкъ киши. Къолунда указкасы бла, досканы аллында сюелип, Совет Союз демангиле кырал болгъаныны, аны сыйыннгысыз жер байлыкъларыны юслеринден хапарларына шум болуп тынгылагъанбыз. «Кузбасс», «Донбасс», «Сельмаш», «Уралмаш» деген сёлзени биринчи керен андан эшитгенме.

Къабарты-Малкъарны табийгъатын бек жарата эди. «Бери жаланда бу таулану керюрючюн окъуна келирге боллукъду», -деген эди бир жол. Солуу кюнде, тамата классланы окъуучуларындан бир къауумун биргесине алып, Малкъар тарына барычу эди, къая ыранлада айланган тогъай башлы жугъутурланы керюрге бек суйгенди. «Сиз жаннетде жашайсыз», -дегенин унутмагъанма.

Ол жыллада зоология деп предмет болуучу эди. Жер жюсюнде

лю адам. Историядан окъутхан Фёдор Петрович бла Екатерина Сергеевна, уллу Россейни башхаланы шахарларындан келип, Къашхатауда танышандыла. Мында бир юйюрлю да болгандыла.

Немис тилден окъутхан Иван Генрихович эсимден кетмегени, баям, анга этилген зорлукъ бла байламлы болур. Сарычач, ариу жаш эди. Ол бизни немис тилде окъургъа юйретгенди. Аны грамматикасыны жорукулларына да.

Мен, сёз ючюн, ол тилде тюз жазыуну жорукулларын жик-жиги бла билген эдим. Кыйналмай окъугъанма, хазна халат жибермей, диктант жазганма. Алай, жарысугъа, окъугъаныбызны магнасын аныгыламай эдик. Мени оюмуна кёре, ол дерсле тап къуралмагъанларыны хатасындан болганды.

Физикадан окъутхан Григорий Арефьевич болмагъанча жарык кёллю эди. Тыш сыфаты бла да айырмалы. Ёсюмлю, школну устаз коллективинде угъай да, элде да чырайлыгы бла анга жетген болмаз эди.

Акция

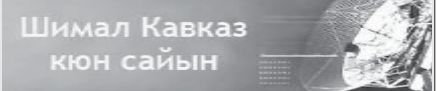
Къолайсызлагъа болушлукъгъа

Жангы окъуу жылны аллында «Единая Россия» партианы Бахсан райондагы бёлюмю, администрация бла биригип, «Сабийни школгъа хазырлайык» деген жандаурлукъ акция бардыргъанды. Оналтынчы августдан тебиреп жыйырма тёртючюсюне дери мында энчи пункт ишленгенди. Ары уа адамланы къолайсыз юйюрледе ёсенлеге деп къаламла, дефтерле неда

кыйимле окъуна келтирирге онглары болганды.

Акцияны ахырына партианы болушлугуу бла районда бир ненча окъуучуну школгъа хазырлагъандыла. Сабийлеге школ форманы жангы комплектлери, канцтоварла да жыйылгандыла. Аны бла байламлы партианы келечилери жандаурлукъ акциягъа къатышханлагъа ыразылыкъларын билдиргендиле.

Бизни корр.

Ростов-Азов жол – Кърымгъа транзит коридор

Буюк кюнде Ростов-Азов жол ачылганды. Регионну тарыхында бу эм къоранчлы транспорт объектди. Аны къурулушуну багъасы - 6,5 млрд. сом.

Жол Кърым федерал округга транзит коридордан бири боллукъду. Быллай объекте къыралда бек азыдыла. Ол къоркъуусулукъну жалчытугъа иги къошумчулукъду. Нек десегиз одамла жашагъан жерлеге кирмей барады. Андан сора да, машинала жюрюген юсю аламатды, жарыкды, - дегенди магистральны ачхан кезиуде РФ-ни транспорт министри Максим Соколов.

Жол регионал бюджетни ахчасына ишленгенди. Аны тёрт жюрюу ызы барды.

«Грозный къала» чакъырады Чечен Республиканы ара шахарында Шимал-Кавказ федерал округда бек уллу автодром ачылганды. Анга «Крепость Грозная» ат атагандыла. Ол 56 гектар жерни алады, дегендие правительство пресс-службасында.

Къурулушха миллиард бла жарым сом къоратылганды. Ахчаны инвесторла бергенди. Комплексе кёрмюч зал, он болсла бла тюнинг-эл, АЗС, 1,6 минг къарауучуга юч трибуна, рестораны, кафе ле киредиле. Аны бла бирге мында ауулугуу 12 километр болгъан тёрт трасса, картодром, тыйгъычлары бла жол ишленгендиле.

Совет заманда чечен автогонщикле союз эришиуде бийик жерле алып тургандыла, - дегенди Шимал Кавказыны ишлери жаны бла министр Лев Кузнецов. – Бу спорткомплекде битеурессей эм халкъла аралы эришиуде бардырырга, чемпионланы жангы телюсюн юйретирге онгла бардыла.

Ашулукъ полигонда – тактика юйрениуде

Астрахань областыда Ашулукъ полигонда Аэки мингден артык аскерчи къатышыуу бла тактика юйретиуде бардырылгандыла. «Алагъа 400 единица сауут, аскер техника эм пилотсуз учхан аппаратла къошулгандыла», - деп билдиргендиле юг округда.

Пресс-службада анылатханларына кёре, юйретиуде Чеченде, Къабарты-Малкъарда, Шимал Осетияда, Дагъыстанда тургъан Юг аскер округну 58-чи армияны бёлюмлери къатышхандыла. Аланы мураты – таныш болмагъан жерде уруш бла байламлы чемерликлери ёсдюрю, борчларын башха бёлюме бла шарт келишдирип толтурууну игилендириу.

Артха - жашлыкъгъа

Владикавказда Россейни Пенсия фондну болушлугуу бла геронтология ара ачылганды. Къурулушха 150 миллион сом къоратылганды. Бу махкеме уллайгъанланы аруулауу тохтатып, тири кезиуну созаргъа себеплик этериди.

Алгын бу жабылган ведомстволу больница эди, - дейди республиканы урууну эм социал айнууну министри Лариса Туганова. – Реконструкциядан сора ара битеу жамауатха ачык болганды. Палатала къонакъ юйлени номерлерине ушайдыла. Бакъгъан базасында бусагъатдагы медицина техника бла бир ненча он процедура кабинет барды. Врачланы сынаулары уллууду. Иши стажлары 40-50 жыл.

Мында докторла медицина бла техниканы эм жангы жетишимлерин хайырланадыла. Ара ачылгандан сора Шимал Осетияны районларындан, эллеринден бери 77 пациент келгенди.

Фермер 40 килограмм тартхан харбыз ёсдюргенди

Ставропольеде фермер Роман Понамарёв мазалы харбыз ёсдюргенди. «Туркмен районда жыл сайын ётген семинарда бу уллу нанык саууга алганды», - дегендиле жер-жерли эл миок министерствода.

Роман айтханга кёре, ол битдирген харбыз «Русский размер» сортха саналады. Быллай тирлик жыр ючюн, бек кеп кыйын салыргъа керекди. Рассаданы теллицода ёсдюредиле. Бахчада кёгет битим 50 кюн бишеди. Къырк килограмм – чек туююлду. Иги къарасан, алтымыш да жетдирирге боллукъду. Келлик жылгъа Романы аллай мураты барды.

РЕДАКЦИЯНЫ КЪОНАГЫ

«Төрели театрдан кыачмай, жангыгыга жол излейме»

- Биринчи салган оюнундан сора алыкча интервью этерге эрттеди деген акыл бла экинчи ишинги сакчлап турганма. Аны да жаратханымдан сора келленгенме сени бла ушакъ бардырырга. Биринчиден, ол жетишиминг бла алгышлайма. Экинчиден, режиссёрга, театрға да керекли пьесаны тапхан тынч туюлдою. Сен кыалай бла алганса кылга ол жомакъланы?

- Биринчини салганымда, алыкча режиссёр факультетде окумай эдим. Аны сайлайма да, сахнада кесим сүйгөнча салалсам, андан сора кирликме ары деп алай кыаст этеме ичимден. Театр да, кыараганла да жаратханларын билдиредиле да, алай бла барамма Москвага.

Пьесаланы юсюнден айта, манга аны, муну сал деп кыаты болмадыла. Сайлаган чыгарма болса, дирекция, режиссёрла да билдиредиле кеслерини оюмларын, ишекли болган жерлерин да. Сёзсюз, алагы тынгалыма, алай режиссёр кеси кёргөнча салырга керекди. Аны себепли таматалагыга, актёрлагыга, кийимле, декорация этген чөхлеге – барына да ыразыма. Кысыха заманны ичинде бары да бек кыаты

Мызыланы Аубекир Къулийланы Къайсын атлы Малкъар кырал драма театрда ишлегенли бир талай роль кыраганды. Сёзсюз, кыараучу аланы жаратханды. Труппага да факмулу жаш кыошулганы кыуандырганды.

Арт заманда ол эсин режиссурага бурганды. Павел Морозовну «Жищны зяя» эм Елена Хамидулинаны малкъар таурухлагыга кёре жазылган «Колесо счастья» деген жомакъларын салганды.

Мызыланы жашлары бусагъатда РАТИ-де (ГИТИС) режиссёр факультетни заочно бёлюмюнде РФ-ни сыйлы артисти Валерий Беляковични мастерскоюнде окуйду. Бюгюн ол бизни кыонагыбызды.

Аубекир «Жашу-ёрлеудю» деген оюнда.

ишлегендиле, тюз бир команда болуп.

- Театрдан узакъ адам сахнада декорация кыалайды, ол бармыды, жокъмуду дегенча затлагы эс бура да болмас. Алай аны бла байламлы уа экинчи спектаклингде сценада, бир жукъ болмай, актёрла жаланда реквизит бла хайырлангаларын эслемей кыоярыкъ туюлдою. Мен ол жолну жаратама, алай жаш режиссёрга ол кыыйын, жангылычлы ызды. Кыалай бла базынганса анга?

- Кертиди, декорация болса, ойнарга, аны артына бугъунурга да онг чыгады. Бирде уа, аны салып, сора кыалай тюрлю хайырланайым деп, башынг ауруйду. Аны эки тюрлю жаны барды.

Кесими юсюмден айтсам, сахна не кыада кыуру болса, анга ыразыма. Реквизитни да ол бек керекди, ансыз оюн, актёр да боллукъ туюлдою дегенде излерикиме. Мени устазым Валерий Белякович да алайды.

«Заяцны» жангы жылга хазырлаганыбыз себепли сабийлени келлерин алырга кыар, терекле, дагыда башча затла да бар эдиле. Экинчиде уа сахнаны арт жанында жабыну орунуна – жаланда баннер. Аллайгы бизни республикада алыкча юйренмегендиле. Мен а аны тап кёргенме. Театрны художниги Бакулану Владимир да айтхан эди: «Минги тауну ишлерми эдик?» - деп. Алай ахырында баннерде тохтаганыбыз. Бу жумушда манга фотохудожник Мисирланы Артур болушханды. Ол Элбрусну бла Шотландияны агъачын бирге монтаж этгенди. Болалырбызмы деп андан сорганымда, Артур ышандырган эди.

- Башында белгилегенимча, сени оюналарын бизни

Аубекир артистлени кыаууму бла.

кыараучу юйренген ызда, стильде салынмайдыла. Аны оюму уа кыалай болду?

- Тюрлю – тюрлю оюмла болгандыла. Бирле, сен айтханлай: «Адетде болганыча нек салмаганса? Пьесаны жигитлери – Акыл, Махтау эм Насып – кыарт адамла болурга керекдиле, аланы алай ариу кийиндирип, жаш кыызлача нек кёргюзтгенсе?» - дегендиле. Бирле уа жаратхандыла.

«Колесо счастья» деген жомакыда Акыл, Махтау, Насып – тишируу сыфатладыла. Алагы бурунгу тейрилегенча кыарарга да боллукъду, кеслери да ёмюрлюкюле, бир заманда кыарт боллукъ туюлдою. Бу философия ангылаула тюнене туумгагандыла, алагы кёп жыл болады. Алай ючюсю да кыарт кыатынладыла, алача кийинсинле деп бир жерде жазылгъ туюлдою. Бютюн ариула болурга керекдиле, сабийле, ол жигитлени суююп, жаратып, сейирлери кыозгъалырча.

Оюннга Север Осетия-Аланиядан келип кыарагъанла болгандыла. Ала, мени Интернетде табып, ыразылыкъларын билдиргендиле. Кыараучуны бары да бирча жаратмайды кыайсы оюну да, алай сансыз болмаса, олду бек башы. Премьераны орус тилде ойнаганыбыз, жангы сезондан жомакыны тауча да кёргюзтюрюкюбуз. Аны малкъар тилге Къулийланы Элизат бек ариу кёчюргенди.

- Дагыда бизни кыараучу юйренмеген жарыккы хайырланаса сен. Бюгюнлюкде уллу театрла кыуру сахнада жаланда аны бла сейир оюна саладыла.

Алай, ол жангылыкылагы артыкъ эс буруп, төрели театрны унутуп кыойган да тюз болмас да?

- Тюзю, төрели театрны унутсакъ жарамаз, ол да ёмюрлюкю. Алай жомакылада свет бек керекди. Экинчи оюннга биз ультрафиолет алып, аны полгы салганыбыз. Аны жарыкылыгы сахнага женгиллик бередиле, тюрсюнлени да башча тюрлю этип. Сёз ючюн, юч эгеч да кыумач бла ойнаган суратда ультрафиолетни хайырындан ол женгил болуп, учханча кёрюнгенди. Сабийле аллай сценаланы унутмайдыла, ким биледи, аладан башланырыкъ эсе да театрға суюмекликлери. Бу жаны бла Лидия Соловьёва бек иги болушханды манга. Ол сынаулу, ишин билген устайды.

Сора бусагъатда Малкъар театрны репертуарында юч тынгылы, төрели ызда салынган оюн барды - «Ревизор», «Тартюф» эм «Учхан жулдуз». Аллай театрға юйренген кыараучу заууклукъ аллыккыды, алада салынган проблемалагы туююноп. Мен а жомакыны башча тюрлю андан салырга излегенме. Алай ол да чакырады кыараучуну сагыш этерге. «Акылмы, насыпмы, махтауу керекди адамга?» - деген соруугы хар ёмюрде хар ким да кесича бередиле жууап.

- Театрда эрттеден ишлеген режиссёрладан жукъ сорган кезиунг а боламыды?

- Болмай а! Бир заманда уялмайма актёр, режиссёр жаны бла да ишекли болган кезиунгемде Къулийланы Борисден бла Атмырзаланы Магометден сорурга. Ала да бир заманда сансыз кыалмайдыла. Окъуугы кире туруп Роман Добагов иги болушханды. Актёр усталыкыга уа Владимир Теуважуконну курсунда юйренгенме. Аны себепли республикада режиссёрланы бары бла байламлыкъ жюрютеме.

- Энди мындан ары кыайсы пьесаны сайлар мурагыла?

- Алыкча аны-муну деп айталмайма. Жууукъ заманда бек уллу ишим – октябрь айда кезиунг сессиям боллукъду да, анга хазырланурга керекме.

- Анда да оюнла сала болурсуз. Кыаллай чыгармалагы эс бурасыз?

- Биринчи курсда жомакыладан юзюкле салганбыз. Артда поэзия халда жазылган драматургия бла ишлегенбиз. Ол заманда В. Шекспирни «Макбетинден» юзюкно сайлаган эдим. Энди уа бусагъатдагы драматургияга эс бурлукъбуз. Анда бизни менталитетте келишген пьесала аздыла, кыужур затланы кёргюзтгенлери себепли. Алай ишни этерге тюшерикди да, сайлаган чыгармаммы бизге жууукълашдырып, салыр мурагым барды.

САРАККУЛАНЫ Асият.

БАШЛАМЧЫЛЫКЪ

Донбассха сүйюп баргъанла бирлешедиле

Донбассда энтта да топла, окъла атыладыла, адамла ажимлы ёледиле. Къолларына сауутла алып, зор бла украинизациялауға къажасу сөелгенле бла бирге, мында туууп, бомбардировкалауға, окъланы сызгыргъанларына да къарамай, анда жашап тургъан мамыр адамла да жоладыла. Донбасс бизни ата журтлуларыбыздан да кёплеге ачытып тургъан жарача болгъанды.

Анда къауғала башланган биринчи кюнледе окъуна Россейден ары кеслери ыразылыкълары бла иги кесек адам тебирегенди- къазакъла, запасадагы офицерле. Къысхасы, «орус дуня» деген аныламга энчи кёзден къарагъанла ырахатланы къалалмагъандыла. Ма орта кюн да «Комсомольская правда» газетни редакциясына аламы бир къаууму келгенди. **Донецк халкъ республиканы алгынны премьер Александр Бородай, ополченец Дмитрий Хавченко, къазакъланы атаманы Тимерлан Еналдиев, ёлген ополченецни юй бийчеси Елена Лазаренко.** Ала жангы жамауат организация - Донбассны доброволецлерини союзу- къуралганы юсонден билдирер ючюн жоулагъандыла бизни.

-Биз кесибизни эркинликерибизни къорууларға онгубуз болур ючюн биргирге онуюлашханбыз, - дегенди Александр Бородай пресс-конференцияда. Орусуланы эркинликери ючюн кеслери ыразылыкълары бла къазуатха киргенлени урушха къатышхан ветеранлауға тенг этселсе, тюз боллукъ эди деп алай къарайбыз. Ол тынч болмагъанын

да анылайбыз. Къырал ары адамларын иймегенди, ол себеден ала ючюн жууаплы туююлдо.

Донбассны доброволецлерини союзуна кирирге сөелгенле кёп табылыкъларына сёз да жокъду. «Комсомольская правда» газетни мекаямында бардырылган пресс-конференцияда быллай шартла эшитилгенди: Донбассда къауғала башланганлы ары Россейден кеслери ыразылыкълары бла мингле бла жашла баргъандыла. Аладан жаралы болгъанлауға, анда ёлгенлени юйюрлерине да болушлукъ этиуу бла чекленип къалырга жарамас. Алауға толу ёлчели социальный реабилитация керекди. Жангы жамауат организация ма ол ишни къолга алыккъды.

Алай а къарындашларына болушур ючюн Донбассха энди барырга умут этгенлеге уа Союз себеплик этерик туююлдо алыккъын. Алай Бородай бу къауғала кюч ала тебиресе неда башхасы чыгып, оруслулауға башха орусуланы къорууларға тошсе, организация доброволецлени жыйышдырырга къошулмаз деп айтмайды.

-Къолубуздан келгени къадар, биз Донбассны республикаларына гуманират болушлукъ этерикбиз, - дегенди Бородай. Ол сёз нени юсонден баргъанын анылатханды: «Доброволецле - ала жаланда къолларында сауут тутхала сунмагъыз. Ала врачла, онуючула, къысхасы, хар ким да болурға боллукъдула. Донбасс шёндю бек къыйын болумдады, анга жашауун тап халгъа келтирерге болушурға керекди.

Сентябрьде организацияны учредитель съезди боллукъду. Аны реквизитлери, адреси, телефон номерлери да ол заманда туура этиликдиле. Алай бусагъат окъуна Донбассны доброволецлерини союзуна штабына Москвада фатар бёлюнюрюгю, эки филиалы да боллукъду - Кърымда бла Дондагы Ростовда- белгиледи.

Ол сайлауу сылтаулары баямдыла. Кърымдан урушха кеслери ыразылыкълары бла кёп адам кетгенди. Аламы

бир къаууму шёндю къайтып турады. Россейни юг жанындан да аслам доброволец чыккъанды, - деп анылатады Бородай. - Башха регионлары уа сагъынмай къалай къыйык. Донбассха кеслери ыразылыкълары бла адамла битеу Россейден баргъандыла. Ала уа, къалай-алай болса да, Москваны жокъламай къыймайдыла.

Александр ГРИШИН.
«Комсомольская правда» 28.08.2015

Жер-жерден хапарла

Россейни школларында устазлауға төрт минг вакансия барды

Билим беруу эм илму министр Дмитрий Ливанов жангы окъуу жылы алында къыралыбызны школларында 4 минг устаз жер бошду, дегенди.

- Бусагъатда, бир ненча жыл мындан алда болгъаныча, аллай кадр проблема жокъду. Мектепледе педагог вакансияла бир процентден озды: августуна аягына 4 минг, - дегенди министр. Ол айтханга кёре, бююнлюкде Россейде 1 млн. 50 минг устаз барды эм 200 минг башха школ ишчиле. «Кёбюсюнде кадрла эл школада жетмейдиле. Эм алгъа тыш къыраллы тилин, физиканы, математиканы, химияны, башланган школну устазлары. Шёндю биз бу жаны бла шарт мадарла этерге муратлыбыз», - деп билдиргенди ол.

Къытайда СССР-ни болушлугъун унутмайдыла

Хэйлуңцзян провинция бла Харбин шахар мындагы совет аскерчилени къабырын тапандырырга эм ремонт реставрация ишле бардырырга 200 минг юань бёленгенди.

- Бизни администрациябыз Къытайда япон ууучлауулауға къажасу сермешледе жоюлган Кызыл Аскерни солдатларыны обаларына энчи эс бурады. Бу къабыр 1945 жылда жаратылганды. Ол культура багъалыкъланы тизмесине кийирилгенди, - дегенди мемориалны ишчиле. Къытайда совет аскерчиледе жигитле дейдиле. Харбинни арасында алауға эсгерте салынганды. Пекинде музейде Экинчи дуня урушну кезиунде Совет Союз Къытайға къалай болушханы юсонден энчи экспозиция барды.

Контрактниклени элли мингден артыгы фатарла алгъандыла

Быйыл жангы Россейни тарыхында биринчи кере Сауутланган кючледе профессионал аскерчиле чакъырылган къуллукчуладан эсе кёп болгъандыла. Биринчиле - 300 минг, экинчиле - 270 минг.

Тенгиз жаяу аскерчилени беретин ючюзмингли контрактникге бере, Сергей Шойгу былай айтханды: «Аз-аздан контракт бла къуллукъ этгенлени саны ёсюп барлыккъды. Ахырында бизни аскерибиз саулай профессионал болулууна ышанбабыз».

Шёндю «Контрактха кёре къуллукъ - сени сайлауунг» деген акцияла уллу сейир къозгъайдыла къыралыбызда. Аламы 10 мингден аслам адам жоулагъанды. Россейлени кёп проблемаларын тындырырга онгла ачылганы тартады аскерге. Элли бир минг контрактник бююнлюкде аскер ипотеканы хайры бла фатарла алгъандыла.

Грозныйде буддачыла табынычу юй саллыккъдыла

-Бусагъатда къурулушха хазырлануу барды, - дейдиле республиканы правительствосунда. - Ишле къалмаккуну буддистлери бла бирге бардырылыккъдыла. Мекая Чечени сейирлик жерлеринден бири боллукъду. Ол мамырыккыны, тёзюмлюккю, жарашулукуну кючлендирерге себеплик этерикди.

Къурулушну барыуун СКФО-ну онуючулары контролда тутарыккъдыла. «Пагода рая» Шимал Кавказда буддачыла табынычу биринчи юй боллукъду. Кёп минг жылланы ичинде намаз барабанла бу динни культураны айырлымазлыкъ кесегидиле. Белгилисича, республикада жашагъанланы асламы исламны тутады. Мында межгитле кёпдоле, ол сонда айтхылы «Чечени жюреги». Болсада арт кезиуде бир ненча православ храмлары да жангырхандыла. 2013 жылда уа синагоганы мурдрорун салгъандыла.

Уруп ахырына жетдирилмеген тютюн Жамауат палатаны члени, «Трезвая Россия» федерал проектни башчысы Султан Хамзаев Сауулкъ сакълау министрствого обращение ийгенди. Анда тютюнге къажасу закон кийирилгенден сора битеу ресторанда, барлада, кафедеде къальяла чыккъандыла деп айтлады. Аны бла бирге, ол билдиргенге кёре, кёгет къатышса сылтауу бла къальян табаккъа къайда да тютюн саладыла.

Проектни чеклеринде «Трезвая Россия» рейлде бардырганды. Ала кёрюзгенге кёре, сатылып алынган 10 къальяны 8-синде тютюн бар эди. «Къальян деген зат - ол тютюн ичерге къошакъ онгла берген болушлукъду. Аны себепли биз алдан окъуна тютюнге къажасу закон толусунай ишлерин излейбиз», - деп белгилегенди Хамзаев.

Финли Санта банкротлуккуну чегинде

Туристлени финли Къар-Аппа бла тобешилеуе къурап тургъан фирма банкрот болгъанды. Аны борчлары къыралга 200 минг евродан озгъандыла.

Сюдно онуюу: жууукъ заманын ичинде ол ахча теленмесе, фирманы жабарыккъдыла. «Биз билгенден, бу бек айтылган банкротлукъду. Энди Роджествода мингле бла сабийле финли Йоулууккий бла тобешалыкъ туююлдоле. Ол а балалага эм аламы ата-аналарына улуу жаркъуду», - деп жаздыла жер-жерли газетле.

Фирманы таматасы Ярмо Кариннеми байрамны эм Къар - Аппаны мюлк ишин битеу кючюн салып сакларга кюрешеди. Ол кесини болушлукълары бла къыралга къайгырырча керекли ахчаны къыды.

Федерал асламлы информация органлары материалларына кёре хазырланганды.

КОНКУРС

Баш тема - демография

Асламлы информация органлада социально-демография тинтиуну (2015ж.) эм бу темаға башха статистика билдирилени юсеринден бек иги материалға конкурс белгилениди. Анга къатышырга регион басмада ишлеген, бу темалауға жазгъан журналистле чакъырыладыла.

Конкурс деп жазылган материалла 2015 жылны июнь айны биринчи кюннен башлап бешинчи ноябрьге дери басмаланырга тийишлиди. Заявкада уа 10-чу ноябрьге дери Konkus @ infosaf.ru электрон адрес бла алындадыла. Аламы дагыда «Конкурс СМИ-Микроперелени населения» деген жазыула бла белгилерге керекди. Почта бла уа 107450, Москва, Мясницкая орам, 39-чу юй, строение 1 деген адрес бла жиберерге боллукъду.

Конкурс материалны датасы бла бирге ол материалны чыгаргъан басма органын справкасы да болурға керекди. Миллет тилледе жазылган ишле уа орус тилге да кёчюрюлорге керекдиле, кеслерин да башха адам угъай, автор кёчюрюрге тийишлиди.

Реклама неда билдируу халда басмаланган материалла конкурсха къатышырык туююлдоле. Ол кеси да бир тур бла бардырылыккъды. Хар федералны округда эки хорлагъан айырылыккъды: биринчи премия-элли минг сом, экинчиси - отуз минг.

Конкурсну итоглары биринчи декабрьден кеч къалмай чыгарылыккъдыла эм Росстатны сайтларында эм аны территориялы органларында басмаланырыккъдыла. Эришуну къурагъанла итоглары юч кюнню ичинде билдирликбиз деп ышандырадыла. Конкурсну «Статистика России» Информация-басма ара» (Москва) бардырады.

КъМР-ни Басма эм асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини пресс-службасы.

Топалайчык

Тогузаланы Анзорну жашы Мансурга бир жыл болганды. Ол Вольный Аунда жашайды, суратка тюшерге бек сюеди.

Фестиваль

Жаш моделерле хунерликлерин кёргюзтюрюкюле

Нальчикни администрациясындан билдиргендерине кёре, Къабарты- Малкъарны ара шахарында «Подийум Нальчик» атлы мода фестиваль къраллыкды. Ол, Къраллыкны кюнүне аталып, 1-чи сентябрьде 19 сагъатда Лермонтов атлы орамда башланырыкды. Анда 14 жаш модельер жыйырмадан артык чыгъарма кёргюзтюрюкюле.

-Бусагъатда ол кызыла бизни уллу къралыбызны тюрлю-тюрлю шахарларында жашайдыла, -дейди фестивалны къралыкдан бири Бэла Бадова. -Биз кьонакъланы Къарачай - Черкесден, Ингушетиядан, Москвадан, Белгороддан сакълайбыз. Ала иш этип келликдиле бери. Байрам, мекям ичинде угъай, ачык кёкню тюрлюнде ётерикди. Лермонтов бла Ленин атлы орамла бирге кьошулгъан жерден Пушкиннге

дери барлыкдыла модель кызыла. Алагъа деп жыйырмаметрлик подиум хазырланганды. Трибуналагъа уа жүзден артык адам сыйыныргъа боллукъду.

Фестивалны культура программасы да байды. Келгенлени жырчыла Текуланы Амур, Султан Хажироко, Индина, Татьяна Третьяк, Ислам бла Карина Киш да эрикдирмей турлукъдула.

Бизни корр.

ЭРИШИУЛЕ

Жыйымдык командагъа кирликди

Бу кюнледе Кахунда авиамодель спортдан дуняны, къралыбызны да кубогу ючюн эришиуле болгандыла. Алагъа Россейден, Армениядан, Украинадан жүзден артык спортчу къатышханды. «Эркин учхан модельер» деген категорияда акъылбалыкъланы арасында бизни жерлешибиз Аркадий Тупчий доммакъ майдалгъа тийишли болганды.

Къабарты-Малкъарда Авиамодель спортну федерациясыны таматасы Юрий Налоев билдиргенге кёре, келир жыл Тупчийни Россейни жыйымдык командасына кьошулурга эркинлиги барды.

Бизни корр.

БИЛДИРИУ

Нальчикге транспортну жүрююуне чек салынырыкды

Багъалы нальчикчиле эм кьонакъл!
Къабарты- Малкъарны Къраллыкны кюнүне 94 эм Нальчик шахарга 291 жыл болганы бла байламлы 31-чи августдан 1-чи сентябрьде дери шахарны бир кьауум орамларында машина айланмазча тыйгъчла салынырыкдыла.

31-чи августда 17.00 сагъатдан башлап, «Согласие» майданда уллу концерт программа бардырылганы бла байламлы, Ленин атлы

проспектни Балкарскаядан Головка орамга дерисинде транспортну хар тюрлюсюне да жол жабыллыкды.

1-чи сентябрьде 10:00 сагъатдан тебиреп ипподромда чаришле башалгынчынга дери Мальбахов, Хмельницкий эм Тырныаууз атлы орамла бла автомобильге жүрюрге жарарык туйюлду. Алай пассажир транспорта уа бир тюрлю тыйгъч салынмайды.

Чаришле

Баш кубокну ким алыр?

Келир геуюрге кюн, 1-чи сентябрьде сагъат онекиде Нальчикни ипподромунда бардырыллык онунчу халкъла аралы чаришле бек сейрилик эмда къаты болургъа ушайдыла. Анда дунягъа атлары белгили жокейле бла даражалы чаришлеге къатыша келген атла «Элбрус-2015 кубок» ючюн кюреш бардырылкъдыла.

Къабарты-Малкъарны Башчысыны намысына ючыллык эмда андан абадан таза кьумалы атла эриширикдиле, ала 2000 метр узаклыккъа чабарыкдыла. Элбрусну кубогу ючюн тёртжыллык эмда андан абадан таза кьумалыла да 2000 метр узаклыккъы ётерге керекдиле.

СКФО-ну кубогу ючюн бардырыллык эришиуле да бек къаты боллукъдула. Анда жалаанда Россейде туугъан ючыллык таза кьумалы атла 2800 метр узаклыккъа чыгарыкдыла.

КъМР-ни Къраллыкны кюнүне аталгъан саугъа ючюн а тёртжыллыккъа бла бирге андан абадан таза кьумалы атла боллукъдула. Бу эришиу

узаклыккъы бла – 3200 метр-айырмалыды .

КъМР-ни Эл мюлк министерствосуну да энчи саугъасы боллукъду бу жол. Аны ючюн жокейле Россейде туугъан экижыллык таза кьумалы атлада эриширикдиле, жолну узунлугу 1600 метрди.

Нальчик шахарны саугъасы ючюн экижыллык таза кьу-

малыла чабарыкдыла. Была, бир кьауум болуп, 1200 метр узаклыккъа барлыкдыла.

«Малка» ат заводну саугъасы кимге жетеригин алгъадан айтхан кыйынды. Эришиулеге жалаанда мында туугъан инглиз-къабарты кьумалыла къатышырыкдыла. Ала кысха заманны ичинде 1000 метрни ётерге керекдиле.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕШПАЙЛАНЫ Муталип
(баш редакторну орунбасары)
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)
САРАККУЛАНЫ Асият
ТИКАЛАНЫ Фатима

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиндиклерин кьоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникация жаны бла кърал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5